

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DEMOKRASİ BİLİNCİNİN BAZI FAKTÖRLERE GÖRE İNCELENMESİ¹

TO EXAMINE HIGH SCHOOL STUDENTS' AWARENESS OF DEMOCRACY ACCORDING TO VARIOUS FACTORS

Yunus AKAN² - Ahmet AKIN³

Öz

Bu araştırma; ortaöğretimde okuyan öğrencilerin demokrasi bilincini değişik faktörlere göre incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini rastgele yöntemiyle seçilen 5 devlet lisesinin 249 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına alınan bu öğrencilere araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek formu uygulanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır: Madde test korelasyon katsayısı 0,32-0,64 arasında değişmektedir. İç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0,90 bulunmuştur. Ölçeğin faktör yükleri 0,37 ile 0,69 arasında değişmektedir. Analiz için tek yönlü varyans analizi, tukey çoklu test ve anova yöntemleri kullanılmıştır. İstatistiksel analizler sonucunda genel olarak cinsiyete, ailenin yaşadığı yere, ekonomik seviyesine, öğrenim durumuna ve ebeveyn tutumlarına göre demokrasi bilinci arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin başarı durumuna ve öğrencilerin okudukları okul türüne göre demokrasi bilinci açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Demokrasi kavramının ayrılmaz bir parçası olan insan hakları, vatandaşlık hak ve ödevleri konusunda okullarda öğrencilerin daha fazla bilinçlendirilmesi gibi çeşitli önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi Bilinci, Demokrasi, Demokrasi Eğitimi, Demokratik Tutum, Değerler Eğitimi,

Abstract

This research aimed to examine the high school students' awareness of democracy according to various factors. The sample is created by five high schools and 249 senior high school students. The scale was adapted which was developed by the researcher for the students who are involved in this research. The validity and reliability of the scale were done and the following conclusions: Article test correlation ranged from 0,32 to 0,64. Internal consistency reliability coefficient was 0,90. Factor loadings of the scale, ranged from 0,69 to 0,37. The scale which ready for adapt consists of two parts. For analysis, were used as one-way analysis of variance, Tukey multiple methods test and anova. As a result of statistical analysis in general, gender, place of residence of the family, family economic level, success or failure in family and parental attitudes were not significantly different according to the consciousness of democracy. Among the boy and girl students, there aren't significant differences according to gender in terms of awareness of democracy. Students' academic success level and the type of school students found no significant difference in the consciousness of democracy.

Keywords: Democracy Awareness, Democracy, Democracy Education, Democratic Attitude, Value Education,

¹ Bu çalışma, "Ortaöğretimde Okuyan Öğrencilerin Demokrasi Bilinci" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Ayrıca 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında yapılan 4.Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Muş/Merkez eposta: y.akan@alparslan.edu.tr
Orcid: 0000-0003-3946-7356

³ Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Üsküdar/İstanbul
ahmet.akin@medeniyet.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0422-0871

GİRİŞ

Demokrasi kavramı, huzurlu bir toplum hayatı için sürekli olarak ulaşılmaması gereken bir hedef olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokratik bir toplum için demokratik değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek şarttır. Demokratik toplum ortamında, demokratik değerleri benimsemiş bireyler arasında her iki tarafın da huzurlu ve mutlu olduğu bir ortam oluşur. Demokrasinin de nihai amacı insanın mutluluğuna hizmet etmektir (Büyükdüvenci, 1990; Yeşil, 2002). Günümüzde demokratik değerleri hayatına yansıtmayan, etrafındakilere zarar veren ve birbirlerini mutsuz eden bireylerin sayısı hayli fazladır. Bununla ilgili örnekler günlük hayatta veya basında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. İnsan hayatına yön verecek kadar önemli olan demokrasi ne anlama gelmektedir? Demokrasi; eşitlik, yaşama saygı, özgürlük, iyiyi arama, hoşgörü, duyarlılık, sorumluluk, farklılıkları kabul etme, güvenlik, barış, gelişim, dürüstlük gibi değerleri kapsayan bir yaşam biçimidir (Demirsöz, 2010). Yapılan bir araştırmada ülkemizde ortaokul öğrencilerinin çoğunluğu demokrasiyi sadece eşitlik, özgürlük ve adalet anlamlarıyla algılamaktadır (Sadık ve Sarı, 2012). Demokrasi, insanların nasıl bir arada mutlu yaşayacaklarını açıklayan çok geniş bir kavramdır (Duman ve Koç, 2004).

Demokrasinin tam anlaşılıp uygulanması için demokrasi eğitimine gerek vardır. Çünkü demokratik değerlerin bireylere kazandırılabilmesi en uygun araç eğitim sistemidir (Garrison, 2003). İnsan ancak demokratik bir ortamda bilişsel, duyuşsal ve davranışsal demokratik değerleri geliştirme olanağına kavuşabilir (Başaran, 2006). Maalesef ülkemizin eğitim sistemi içerisinde demokratik değerlerin bireylere kazandırılması çoğu zaman ihmal edilmiştir. Türkiye’de ortaokullarda yer alan öğretim programlarında demokrasi eğitimi temele alan kazanımlar öğretmenler tarafından yetersiz bulunmuştur (Ekici ve Dündar, 2019). Ülkemizde bireylerde demokrasi bilincinin oluşabilmesi, demokrasi eğitimi içerikli konuların eğitim programlarında daha çok yer verilmesi ile mümkündür (Engel, 2008).

Demokrasi eğitimi, Türk Milli Eğitim Sisteminin temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmiştir. Ülkemizde 2004 yılında uygulamaya konulan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclis Projesi (DEOMP), demokrasi eğitiminin eğitim sistemimizin temel ilkelerinden biri haline geldiğinin açık göstergesidir (Özpolat, 2004). Bu proje ile okullarda demokrasi eğitiminin gerçekleşmesi öngörülmüştür.

Demokrasi kültürünün kazandırılacağı en önemli yer okul ortamıdır. Çünkü neredeyse bütün bireyler, yaşamlarının en önemli yıllarını okul ortamında geçirmektedir. Bu okul ortamı, bireylerin kişilik ve karakter gelişimini etkileyen en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bu nedenle demokrasinin en başta okullarda yaşatılması gerekmektedir (Hotaman, 2009; Şişman ve Dönmez, 2010). Geleneksel tek tip öğrenci yetiştiren eğitim sisteminin aksine demokratik okul ortamında öğrencilerin; diğerlerinin bireysel farklılıklarına ve haklarına hoşgörülü olma, diğerleri ile dayanışma içinde olma, sorumluluk duygusu geliştirme, kendi kendilerini yönetebilme, eleştirel düşünme becerisi, diğerlerini dinleme ve anlayabilme ve kendini yapıcı şekilde ifade edebilme becerisi kazanabilmesi beklenir (Demirsöz, 2010). Yapılan bir çalışmada demokrasi bilincinin geliştirilmesi için okulların daha fazla sorumluluk alması gerektiği ifade edilmiştir (Carlson, 2005). Ülkemiz ’de 7. ve 8. sınıf öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada öğrenciler, okullarda demokrasi eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların çok az olduğu ifade edilmiştir (Gürbüz, 2011).

Demokratik değerleri kazandırmada demokratik tutumları özümsemiş öğretmenlerin rolü de çok önemlidir. Demokratik değerleri yaşamıyla bütünleştirmiş öğretmenlerin bulunduğu sınıf ortamında bulunan öğrenciler, demokratik tutumları benimseyen bireyler haline gelir (Yağcı, 1998). Ayrıca demokratik değerleri benimsemiş aile fertlerinin bulunduğu aile ortamı da kazanılan demokratik değerlerin pekiştirilmesi için önemlidir. Bundan dolayı

demokrasi bilincinin küçük yaşlardan itibaren aile ve okul ortamında birbirini destekleyecek şekilde kazandırılması önem atfetmektedir.

Öğrencilerin demokrasiyi nasıl algıladığı, demokrasi bilinci kazandırmak için var olan eksikliklerin neler olduğu ve demokratik değerlerin öğrencilere nasıl benimsetebileceği soruları, bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Bunun için öğrencilerin demokrasi hakkındaki algılarını çeşitli değişkenlere göre derinlemesine ortaya çıkarmaya ve okul meclis çalışmalarının öğrencilerin demokrasi bilincine katkısını incelemeye çalışılmıştır. Öğrencilerde yerleşik bir demokrasi kültürünün oluşturmak ve öğrencileri, hayatlarının her alanında demokrasiyi kullanan bireyler olarak yetiştirmek çok önemlidir. Çünkü bu öğrenciler; ileride toplumu oluşturacak ve ülkenin kaderini belirleyecek yetişkin bireyler (ebeveyn, öğretmen, esnaf...) olacaktır. Yapılan bu çalışma, topluma yetişkin bir birey olarak katılacak öğrencilere demokratik tutum kazandırmaya katkıda bulunabilmeyi amaçlamıştır.

YÖNTEM

Demokrasi gibi önemli bir sorunun bütüncül bir yaklaşımla aydınlatılabilmek için araştırmanın yöntemi olarak nicel-betimsel ve araştırmanın deseni olarak ise tarama seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2010–2011 öğretim yılında Sakarya iline bağlı liselerden seçilen devlet liseleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Sakarya iline bağlı devlet liselerinde öğrenim gören 5 farklı lise türünden kendi içinde seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen birer liseden ve toplamda 249 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemine ait demografik bilgiler aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Demografik Bilgi	Özellik	Cinsiyet		Yaşadığı Yer		Sayı	%
		Kız	Erkek	Şehir	Köy		
Okul Türü	Öğretmen Lisesi	40	56	60	36	96	38
	Sağlık Meslek Lisesi	9	15	19	5	24	9
	Anadolu Lisesi	20	12	19	13	32	14
	Düz Lise	14	13	15	12	27	10
	Kız Meslek Lisesi	70	0	33	37	70	28
Başarı Durumu	Düşük (0-40 puan)					23	9
	Orta (41-60 puan)					101	40
	İyi (61-80 puan)					105	42
	Çok iyi (81-100 puan)					20	8
Baba Eğitim Seviyesi	İlköğretim					111	44
	Lise					94	37
	Lisans					40	16
	Yüksek lisans					4	1
Aile Ortamı	Otoriter-Baskıcı					27	10
	Aşırı Korumacı-Kaygılı					62	24
	Aşırı serbest-İhmalkâr					9	3
	Demokratik					149	59
Ekonomik Seviye	Düşük (0tl-500tl)					2	2
	Orta (501tl-1500tl)					40	16
	İyi (1501tl-3000tl)					128	51
	Çok iyi (3001tl ve Üzeri)					79	31

Araştırmanın örneklemini lise son sınıflarından 96 erkek ve 153 kız toplam 249 öğrenci oluşturmaktadır. Örnekleimde kızların sayısı daha fazladır. Öğrencilerin 96’sı

Öğretmen Liselerinde, 24'ü Sağlık liselerinde, 32'si Anadolu Liselerinde, 27'si Genel Liselerde ve 70'i Kız Meslek Liselerinde okumaktadır. Araştırmada Öğretmen Lisesi ve Kız Meslek Lisesi öğrencilerinin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerden 146 kişi şehir merkezlerinde, 103 kişi ise kırsal bölgelerde-köylerde yaşıyor. Öğrencilerin lise-1. , lise-2. ve lise-3. sınıf diploma ortalamalarına göre 23 öğrencinin başarı durumu düşük (0-40 puan), 101 öğrencinin başarı durumu orta (41-60 puan), 105 öğrencinin başarı durumu yüksek (61-80 puan), 20 öğrencinin başarı durumu çok yüksektir (81-100 puan). Orta derecede başarılı ve yüksek derecede başarılı öğrencilerin sayısı daha fazladır. Öğrencilerin babalarının 111'i ilkokul mezunu, 94'ü ortaokul mezunu, 40'ı üniversite mezunu, 4 tanesi ise yükseköğretim mezunudur. Öğrencilerin babalarının çoğunun ilkokul veya ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Öğrencilerden 2 kişinin ekonomik durumu 0-500 TL arası, 40 kişinin ekonomik durumu 501-1500 TL arası, 128 kişinin ekonomik durumu 1501-3000 TL arası, 79 kişinin ekonomik durumu 3001 TL ve üstü seviyededir. Ekonomik durumu 1501-3000 TL arası olan öğrencilerin sayısı daha fazladır. Öğrencilerinin ailelerinden 27 kişi otoriter tutuma, 8 kişi aşırı hoşgörülü tutuma, 3 kişi ilgisiz tutuma, 62 kişi koruyucu-kaygılı tutuma, 149 kişi demokratik tutuma sahiptir. Öğrencilerin ailelerin çoğunun demokratik ebeveyn tutumuna sahip olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın örnekleme veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Demokratik Bilinç Ölçeği" uygulanmıştır.

Ölçek hazırlanmadan önce benzer veri toplama araçları ve literatür incelenmiştir. Elde edilen veriler, çözümlenerek 85 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda, hazırlanan ölçek taslağı; kapsam geçerliği, anlaşılabilirlik ve uygulanabilirlik konularında alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş ve eleştiriler dikkate alınıp 4 madde atılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ölçek 81 maddelik son haliyle ön uygulaması yapılmıştır. Veriler elde edildikten sonra ölçeğin geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır: Ölçeğin iç tutarlık güvenirlik katsayısı ,90 olarak bulunmuştur. (AFA) için KMO katsayısı 884, Barlett testi χ^2 değeri ise 2430,315 ($p < .001$) bulunmuş ve ölçek maddelerine verilen cevapların faktörlenebileceği görülmüştür. AFA sonucunda toplam varyansın % 31,93'ünü açıklayan tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin faktör yükleri ,37 ile ,69 arasında sıralanmaktadır. Yapılan madde analizi sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının, 32 ile ,63 arasında değiştiği görülmüştür.

Uygulamaya hazır hale getirilen ölçeğin birinci bölümde öğrencilerin özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeler, ikinci bölümünde ise öğrencilerin demokratik bilincini ölçmeye yönelik 24 madde yer almaktadır. Ölçek 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ayrıca araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi toplama formu katılımcılar hakkında sosyo-demografik bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Bu formda cinsiyet, okul türü, babanın eğitim seviyesi, okuldaki başarı durumu, ailenin yaşadığı yer ve ebeveyn tutumu durumlarını belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

Uygulama

Geliştirilen ölçek, 2010-2011 öğretim yılında 5 lise türünden seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen birer lisede öğrenim gören 249 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçek, araştırmacı ile okulun rehberlik öğretmenleri birlikte sınıflara girerek öğrencilere uygulanmıştır. Ölçek uygulamada, gönüllülük ilkesi esas alınmış ve ölçeğin amacı açıklandıktan sonra sınıflarda araştırmaya katılmak istemeyen öğrencilere ölçek uygulanmamıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey Çoklu Karşılaştırma Testine başvurulmuştur.

BULGULAR ve YORUMLAR

Ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin demokrasi bilincinin; öğrencilerin cinsiyetine, öğrencilerin okul başarı durumuna, öğrencilerin okuduğu okul türüne, yaşadığı yere, ekonomik seviyeye, babasının eğitim durumuna ve ebeveyn tutumuna göre değişip değişmediği ile ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

Demokrasi bilinci açısından kız ve erkek öğrencilerin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Demokrasi bilinci açısından kız ve erkek öğrencilerin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	X	Ss	t	Sd	p
Demokrasi Bilinci	Erkek	96	65,74	19,33	-0,72	247	.943
	Kız	153	65,88	13,4			

Tablo 2’deki “T” testi tekniğinden elde edilen bulgulara göre demokrasi bilinci açısından cinsiyete ($t_{0.05:247}=-0,72$) ve şehirde-köyde yaşamaya ($t_{0.05:247}=-2,64$) göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Demokrasi bilinci açısından şehirde ve köyde yaşayan öğrencilerin yaşadığı yere göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Demokrasi bilinci açısından şehirde ve köyde yaşayan öğrencilerin yaşadığı yere göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Yaşadığı yer	N	X	Ss	t	Sd	p
Demokrasi Bilinci	Şehir	146	65,52	15,87	2,64	247	.792
	Köv	103	66,05	15,98			

Tablo 3’teki “T” testi tekniğinden elde edilen bulgulara göre demokrasi bilinci açısından şehirde-köyde yaşamaya ($t_{0.05:247}=-2,64$) göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Demokrasi bilinci düzeyleri açısından farklı gelir düzeyine sahip öğrencilerin puanlarının varyans analizi sonuçları sonuçlarına ait bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Demokrasi bilinci düzeyleri açısından farklı gelir düzeyine sahip öğrencilerin puanlarının varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	882,07	3	294,02	1,162	,325
Grup içi	61976,83	245	252,96		
Toplam	62858,91	248			

Yapılan varyans analizinden elde edilen bulgulara göre demokrasi bilinci ile ekonomik durumu ($F_{3-245}=1,162$, $p>0.05$) farklı olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Demokrasi bilinci düzeyleri açısından baba eğitim durumu farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları sonuçlarına ait bulgular Tablo

5'te verilmiştir.

Tablo 5. Demokrasi bilinci düzeyleri açısından baba eğitim durumu farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1266,243	3	422,081		
Grup içi	61592,672	245	251,399	1,679	,172
Toplam	62858,916	248			

Yapılan varyans analizinden elde edilen bulgulara göre demokrasi bilinci ile baba eğitim durumu ($F_{3-245}=1,679$, $p>0.05$) farklı olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Demokrasi bilinci düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları sonuçlarına ait bulgular Tablo 6'te verilmiştir.

Tablo 6. Demokrasi bilinci düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	898,829	4	224,707		
Grup içi	61960,087	244	253,935	,885	,474
Toplam	62858,916	248			

Yapılan varyans analizinden elde edilen bulgulara göre demokrasi bilinci ile ebeveyn tutumları ($F_{4-244}=0,885$, $p>0.05$) farklı olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Demokrasi bilinci düzeyleri açısından farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları sonuçlarına ait bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Demokrasi bilinci düzeyleri açısından farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	6400,463	4	1600,116		
Grup içi	56458,452	244	231,387	6,915	,000
Toplam	62858,916	248			

Yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin öğrenim gördüğü lise türü ile demokrasi bilinci arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($F_{4-244}=6,915$, $p<0.01$). Yapılan tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda bu farklılığın Anadolu Lisesi öğrencileri ($X=71,22$) ile Düz lise öğrencileri ($X=54,33$) arasından kaynaklandığı görülmüştür.

Demokrasi bilinci düzeyleri açısından akademik başarı düzeyi farklı olan öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları sonuçlarına ait bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Demokrasi bilinci düzeyleri açısından akademik başarı düzeyi farklı olan öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2053,470	3	684,490		
Grup içi	60805,446	245	248,185	2,758	,043
Toplam	62858,916	248			

Yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile demokrasi bilinci arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($F_{3-245}=2,758$, $p<0.05$). Yapılan tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda, bu farklılığın akademik başarı düzeyi düşük olan öğrenciler ile akademik başarı düzeyi iyi olan öğrenciler arasından kaynaklandığı görülmüştür.

TARTIŞMA

Bu çalışmada erkek ve kız öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Biçer (2007) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin demokrasi bilincini kazanma düzeyi, cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yapılan bazı çalışmanın sonuçlarına göre de cinsiyete göre demokrasi bilinci farklılık göstermemektedir (Dudu, 2016; Duman, 2010; 2015; Ektem Sönmez ve Sünbül, 2011; Elkatmış ve Toptaş, Gündüz, 2016; Özbey ve Sarıçam, 2018; Yazıcı, 2011). Bu sonuçlar, mevcut çalışmada elde edilen erkek ve kız öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucunu desteklemektedir. Kız-erkek eşitliğinin sağlanması için özellikle resmi bir politika olarak devlet desteğiyle yürütülen, kızlara sosyal yaşamda pozitif ayrımcılığın tanındığı, onların toplumda daha fazla yer edindiği, temel haklarının korunduğu ve daha fazla hak ve özgürlükler verildiği yasal ve toplumsal düzenlemeler, kızların demokratik bilinç düzeylerinde artışa sebep olmuştur. Özellikle son yıllarda medyada, kadın hakları ve kadının sosyal yaşamdaki yerine olumlu yönde vurgu yapan yayınların etkisi de kızların demokratik bilinç düzeylerine olumlu etki etmiştir (Kontaş, Selçuk ve Polat, 2016). Ayrıca günümüzde benimsenen eğitim anlayışında eğitim kurumlarında öğretmen ve yöneticilerin öğrencilere cinsiyet ayrımı yapmaksızın eşit düzeyde yaklaşmaları ve eğitim sürecine ve öğretim uygulamalarına her iki cinsiyet ayrımı yapmaksızın katmaları demokratik bilinç düzeyinde cinsiyete göre farklılığın oluşmasını engellediği söylenebilir (Elkatmış ve Toptaş, 2015; Kabasakal ve diğ., 2015).

Bu çalışmada şehirde ve köyde yaşayan öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. İnternetin ülkemizde kullanmaya başlanıldığı son yirmi yıldan beri İnternet abone sayısı yaklaşık 300 kat artmıştır. 2017 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre yaklaşık 69 milyon abone bulunmaktadır. TÜİK Hane Halkı Bilişim Teknolojilerini Kullanım Araştırması (2018)'na göre her on hanenin sekizi internet erişim imkânına sahiptir. Aynı şekilde cep telefonu abone sayısı da ülkemizde ilk kullanılmaya başlandığı 90'lı yıllardan bu yana 975 kat artmıştır ve 2017 yılı TÜİK verilerine göre yaklaşık 78 milyon abone bulunmaktadır. Türkiye nüfusuna oranla düşünüldüğünde bu durum, neredeyse herkesin bir cep telefonuna sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir (Aydoğan, 2018). Günümüzde bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte cep telefonu, bilgisayar gibi araçların kullanımı yalnızca yetişkinler arasında değil çocuklar arasında da yaygınlaşmıştır. Ülkemizde bilgisayar kullanmaya başlama yaşının ortalama 8, internet kullanımına başlama yaşının ise ortalama 9 yaş olduğu bildirilmektedir (TÜİK, 2013). İnternetin ve bilgisayarın Türkiye'deki çocukların günlük yaşantısının bir parçası olduğunu söylemek mümkündür (Karakuş ve diğ., 2014). İlkokul programında ders olarak bulunmamasına rağmen, internet ve internet erişimi olan araçlar ilkökul öğrencileri arasında da yoğun şekilde kullanılmaktadır. Teknolojinin her alana yayılması, en ücra köylerde bile televizyon, telefon ve internetin kullanımının artması, kulaktan dolma bilgiler

yerine gençlerin araştırarak öğrenmesi veya televizyondan, internetten istenilen bilgilere kolayca ulaşılabilmesi gibi sebeplerle şehirde ve köyde yaşayan öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Bu araştırmada ailelerinin gelir düzeyleri farklı olan öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yapılan bazı araştırmalarda da aynı sonuç elde edilmiştir (Özbek, 2017; Özdemir, 2009). Kaldırım (2005) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyle demokrasi bilinci arasında anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar, gelir düzeyleri farklı olan öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı fark bulunmadığı sonucunu destekler niteliktedir. Ayrıca bu araştırmada baba eğitim durumu farklı olan öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Yapılan bazı araştırmalarda da baba eğitim düzeyi ile demokratik bilinç arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (Merey, Kaymakçı ve Kılıçoğlu, 2011; Özbek, 2017; Özdemir, 2009). Biçer (2007) tarafında yapılan araştırmada farklı meslekler ile demokrasi bilincini öğrencilere benimsetme arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Özdemir (2009) tarafından Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin 8. Sınıf öğrencilerine katkısını değerlendirmek amacıyla, 252 kız 291 erkek toplam 543 ilköğretim 8. Sınıf öğrencisi üzerinde yürütülen araştırmanın sonucunda ailenin gelir durumu ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre demokratik bilinçte anlamlı farkın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, baba eğitim durumu farklı olan öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı bir fark olmadığı sonucunu destekler niteliktedir. Üniversitelerin ve liselerin sayısının giderek artması, ekonomik durumu düşük öğrencilerin bile burs imkânlarıyla iyi okullarda okuyabilmesi, yatılı okulların ve yurtların sayısının artması, 12 yıllık zorunlu eğitime öğrencilerin tabi olması, öğrencilerin gelir durumu fark etmeksizin teknolojik imkânlar ve medya gibi yollarla bilgiye kolayca ulaşabilmesi gibi sebepler ailenin gelir durumunun ve eğitim düzeyinin öğrenciler üzerinde etkisini azalttığı ve demokratik bilinç üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı söylenebilir.

Bu araştırmada ebeveyn tutumları farklı olan öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. İmkânların gelişmesiyle refah seviyesi artmaktadır ve bundan dolayı öğrenciler veya gençler daha fazla aileden bağımsız veya özgür bireyler olabilmektedir. Eskiden aileyle geçirilen zaman fazla iken şimdi ise aile yerine televizyon ve internet gibi iletişim araçlarıyla daha fazla zaman geçirilmektedir. Günümüzde öğrencilerin veya gençlerin sosyal çevresi, aile ile sınırlı kalmamakta; televizyon, sinema, dergi, internet aracılığıyla bütün dünya, onların sosyal çevresi olmaktadır. Artık ailenin, çocukların değer sisteminin gelişmesindeki etkisi, eskiye göre gün geçtikçe azalmaktadır (Aydın, 2010). Bundan dolayı ebeveyn tutumları farklı olan öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir..

Araştırma sonucunda sadece öğrencilerin başarı seviyesine ve okudukları okul türlerine göre demokratik bilinç düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yapılan araştırmalarda benzer sonuçlar elde edilmiştir (Kılınç, 2013; Özbek ve Sarıçam, 2018) Çiçekliyurt (2014) tarafından yapılan araştırmada sosyal bilgiler ders başarısı iyi olan öğrencilerin, demokratik değerleri kazanmada daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Kabasakal ve diğerleri, (2015) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun türüne göre demokratik okul kültürü algılarının farklılaştığı ve meslek liselerinde okuyan öğrencilerin diğer okul türlerinde okuyan öğrencilere göre (Fen ve Anadolu Lisesi) göre demokratik bilinçleri daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Saracaloğlu, Evin ve Varol (2004), mesleki teknik liselerden mezun olan öğretmen adaylarının diğer liselerden mezun olanlardan; Aydemir ve Aksoy (2010), meslek lisesi mezunu öğretmen adaylarının genel liselerden mezun olanlara göre daha olumsuz bir demokratik tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ulubey (2015) tarafından yapılan

araştırmada 8. Sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile demokratik değerlere bağlılıkları paralel geliştiği ortaya çıkmıştır. Akademik başarıları yüksek öğrencilerin daha çok bulunduğu Fen lisesi gibi okullarda demokratik okul kültürü daha güçlüdür, öğrenciler karar mekanizmalarında daha etkin rol alırlar, yöneticiler öğrencilere eşit davranır ve bu okullarda daha çok adalet duygusu hissedilir (Özbeý ve Sarıçam, 2018) Fen-anadolu lisesi öğrencileri meslek-düz lise öğrencilerine göre daha iyi bir eğitim aldığından dolayı başarı seviyeleri de daha yüksektir. İyi bir eğitimin var olduğu bir okulda demokratik değerler daha çok yaşanabileceği için, böyle demokratik bir okul ortamında öğrencilerin demokratik bilinç düzeyleri daha yüksek olabilir ve başarı seviyeleri ile okudukları okul türüne göre öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı bir farklılığın olduğu söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve araştırma sonuçlarına göre yapılan önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Erkek ve kız öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Şehirde ve köyde yaşayan öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Baba eğitim durumu farklı olan öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Ailelerinin gelir düzeyleri farklı olan öğrencilerin demokrasi bilincinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Ebeveyn tutumları farklı olan öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Öğrenim gördüğü lise türü Düz Lise olan öğrencilerin, öğrenim gördüğü lise türü Anadolu Lisesi olan öğrencilere göre daha düşük demokrasi bilinci puanlarına sahip oldukları söylenebilir.

Akademik başarı düzeyi kötü olan öğrencilerin, akademik başarı düzeyi pekiyi olan öğrencilere göre daha düşük demokrasi bilincine sahip oldukları söylenebilir.

Öneriler

1. Demokrasi eğitiminin işlevsel olması için okullarda öğrencilere verilen eğitim, çeşitli sosyal ve kültürel aktivitelerle desteklenmelidir.

2. Okullarda uyulması gereken kurallar ve sınıf ortamını düzenlenmesi gibi konularda karar verme sürecine öğrencilerin de katılımı sağlanmalıdır.

3. Dersin işlenişinde ve sosyal kulüp çalışmalarında karşılıklı saygı, sevgi ve hoşgörüyü dayalı grup çalışmalarına daha çok yer verilerek öğrenci aktivitesi maksimum düzeye çıkarılmalıdır.

4. Demokrasi eğitiminin amacının tam olarak gerçekleşmesi için öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görev, yetki ve sorumluluklarının farkına varılması sağlanmalıdır.

5. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi uygulamalarına daha fazla önem verilmeli, öğrenci meclisleri sembolik olmamalı ve daha işlevsel hale getirilmelidir.

6. Demokrasi kavramının ayrılmaz bir parçası olan insan hakları, vatandaşlık hak ve

ödevleri konusunda öğrenciler bilinçlendirilerek, insan hak ve özgürlüklerine saygılı olma anlayışı geliştirilmelidir.

7. Öğretmenler; kendi yaşantıları ve uygulamaları ile öğrencilere model olmalı ve öğrenci merkezli demokratik bir sınıf ortamı oluşturmalıdır. Öğrencilerin demokratik davranışları öğrenebilmeleri için okul ve sınıf ortamında demokrasinin yaşıyor ve yaşatılıyor olmasına dikkat edilmelidir.

8. Yapılan araştırma ortaöğretim kurumlarındaki lise son sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Benzer bir araştırma başka öğretim kademelerinde de yapılabilir.

9. Yapılan araştırma sadece devlet okullarını kapsamaktadır. Benzer bir araştırma özel okulları da içine alarak geniş örneklem grubu üzerinde yapılabilir.

10. Yapılan literatür taraması sonucunda öğrencilerin demokratik tutum düzeylerinin belirlenmesiyle ilgili yapılan çalışmalarda Türkiye geneline kapsayan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda Türkiye geneline kapsayan araştırmaların yapılması, öğrencilerin demokratik bilinç düzeylerine ayrıntılı şekilde ışık tutacaktır.

11. Yapılan araştırmada, öğrencilerin başarı seviyesine ve okudukları okul türüne göre demokrasi bilinci ciddi şekilde anlamlı bir değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu konuda daha detaylı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Atasoy, A. (1997). *İlköğretim ikinci kademedeki demokrasi eğitimi ve ilköğretim ikinci kademe öğretmen ve öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, M. Z. (2010). *Okulda Çalışan herkesin görevi olarak değerler eğitimi*. <http://www.degeregitiimi.com/makaleler/makaleler.html> Erişim Tarihi: 21.01.2013.
- Aydemir, H. ve Aksoy, N. D. (2010). Eğitim fakültesi öğrencilerinin demokratik tutumlarının bazı değişkenlerle ilişkisi: Malatya örneği. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 265-279.
- Aydoğan, R. (2018). *Öz düzenleyici öğrenmeye yönelik değerler eğitimi programının öğrencilerin akademik başarı, demokratik tutum ve yaşam boyu öğrenme kazanım alguları üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Başaran, Z. (2006). *Demokratik yaşamın gelişmesinde sosyal bilgiler dersinin rolü ve önemi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Biçer, B. (2007). *Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi ile öğrencilerde demokrasi kültürü kazanımlarının ortaöğretim öğretmenlerince değerlendirilmesine yönelik bir analiz (Kütahya Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.
- Büyükdüvenci, S. (1990). Demokrasi, eğitim ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 583-597.
- Carlson, S. C. (2005). *Ethical leadership: influences of ethical climate, perceived organizational support, and perceived leader integrity*. Unpublished Doctorate Thesis, Southeastern University, Nova.
- Çiçekliyurt, Z. T. (2014). *4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde doğrudan verilecek beceri ve değerlerin kazanılma durumunun değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart

- Üniversitesi, Çanakkale (372453).Demirsöz, S. E. (2010). *Yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının demokratik tutumları, bilişüstü farkındalıkları ve duygusal zekâ yeterliliklerine etkisi*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dudu, Ö. (2016). *Ortaokul 8. sınıf vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin demokrasi kültürüne katkısının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Burdur ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur (429330).
- Duman, B. (2010). Correlation between the graduate-students' perception of educational philosophies and their democratic attitudes. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 5830–5834.
- Duman, T., & Koç, G. (2004). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarının demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9.
- Ekici, Ö., & Dündar, R. (2019). Ortaokullarda demokrasi eğitimi içeriğine ilişkin öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (34), 70-82.
- Ektem Sönmez, I. ve Sünbül, A. M. (2011). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 159-168.
- Elkatmış, M., & Toptaş, V. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının demokratik tutumlarının incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 8(1),128-144
- Engel, L. (2008). Experiments in democratic education. *The Social Studies*. 32. 117-122.
- Kaldırım, E. (2005). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin demokrasi algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3).
- Garrison, W. H. (2003). Democraey, experience and education, *Phi Delta Kapan*. March, 2003. 525- 529.
- Gürbüz, R. (2011). Positive and negative reflections of maths teaching carried out in learning environment designed based on multiple intelligence Theory. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(3), 1195-1223.
- Gündüz, M. (2016). *Ortaokullarda demokrasi kavramının kazandırılmasında demokrasi eğitimi ve okul meclisleri uygulamasının etkisi (İzmir İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi, Uşak (459563).
- Hotaman, D. (2009). Bazı kişisel değişkenlerin öğrencilerin bağımsız, bir partnerle ve bir grupla çalışma alışkanlıkları üzerindeki etkisinin araştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 528-546.
- Kabasakal, K. A., Şahin, S. G., Kelecioğlu, H., Gelbal, S., Atar, B. ve Doğan, N. (2015). Lise öğrencilerinin demokratik okul kültürü algılarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(2), 247-270.
- Karakuş, T., Çağıltay, K., Kaşıkçı, D., Kurşun, E., & Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171).

- Kılınç, H. H. (2013). *8. sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen-öğrenci görüşleri ile derse yönelik öğrenci tutumları*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Elazığ.
- Kontaş, H., Selçuk, H. E., Polat, M. (2016). Ortaokul öğretmenlerinin demokratik tutumları ile öğrencilerin demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 44, 141-151
- Merey, Z., Kaymakçı, S. ve Kılıçoğlu, G. (2011). Öğrenci Konseyi Seçimlerinde Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları (Gazi Üniversitesi Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 191, 191-209.
- Özbek, R. (2017). Realization level of the citizenship and human rights education course objectives, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 18(1), 359-371. DOI: 10.17679/inuefd.302771
- Özbey, A., & Sarıçam, H. (2018). Ortaokul öğrencilerinde demokrasi algısı, deontik adalet, toplumsal değerler algısı arasındaki ilişki. *Ege Eğitim Dergisi / Ege Journal of Education*, 19(1), 161-181. Doi: 10.12984/egeed.349907
- Özdemir, H. (2009). *İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerine Demokrasi Kültürü Kazandırmada Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesinin Katkısı (Kütahya İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özpolat, A. (2004). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5,50.
- Sadık, F., & Sarı, M. (2012). Çocuk ve demokrasi: ilköğretim öğrencilerinin demokrasi algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 1(1).
- Saracaloğlu, A. S., Evin, İ. ve Varol S. R. (2004). İzmir ilinde çeşitli kurumlarda görev yapan öğretmenler ile öğretmen adaylarının demokratik tutumları üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 356-364.
- Şişman, M., & Dönmez, H. G. (2010). Demokratik bir okul kültürü için yeterlilikler çerçevesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2010(5).
- TÜİK (2013) 06-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya, 2013. 22.08.2018 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866>
- TÜİK (2017) Sabit Telefon, Cep Telefonu ve İnternet Abone Sayısı. 22.08.2018 <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- TÜİK (2018) Hane halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2018. 22.08.2018 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819>
- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

- Yağcı, E. (1998). Demokrasi ve eğitim. *Eğitim ve Bilim*, 22(107).Yazıcı, K. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 165-178.
- Yeşil, R. (2002). *Okul ve ailede insan hakları ve demokrasi eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Extended Abstract

The question of how students perceive democracy, what are the existing deficiencies to gain awareness of democracy, and how democratic values can adopt students constitute the basis of this research. For this purpose, it has been tried to reveal the perceptions of students about democracy in depth according to various variables and to examine the contribution of school parliamentary studies to the consciousness of students. It is very important to create a culture of democracy in students and to educate students as individuals who use democracy in every aspect of their lives. Because these students; In the future, there will be an adult, a parent, a teacher, a craftsman, that is the society itself, and will be the individuals who determine the fate of the country. This study aims to contribute to the democratic attitude of the students who will participate in the society as an adult individual.

Quantitative-descriptive method, method of investigation and screening was chosen as the design of the research. The universe of the study consists of state high schools of Sakarya province. For the sample of the study, maximum diversity method was used. The sample of the study consisted of 249 high school students and 5 high school students selected from 5 different high schools in Sakarya. The ‘Democratic Consciousness Scale’ developed by the researcher was applied to the sample of the study. Similar data collection tools and literature were examined before the scale was prepared. The data obtained were analyzed and a pool of 85 items was formed. According to this information, prepared draft scale; The scope validity, comprehensibility and applicability were presented to the opinions of field experts, and criticisms were taken into consideration and 4 items were discarded and necessary arrangements were made. The scale was pre-applied in its 81-item version. After obtaining the data, the validity-reliability study of the scale was performed and the following results were reached: The internal consistency reliability coefficient of the scale was found to be 90. (AFA) was found to be KMO coefficient 884, Barlett test d2 value was found to be 2430,315 ($p < .001$). As a result of AFA, a single-dimensional structure was obtained explaining 31,93% of the total variance. The factor loadings of the scale are listed between 37 and 69. As a result of the item analysis, the corrected item-total correlations of the scale ranged between 32 and 63. In the first part of the scale, which is prepared for application, there are statements to determine the characteristics of the students. The scale has a 5-point Likert-type rating. Frequency and percentages were used for data analysis. In addition, the data were analyzed by methods such as One-Way Variance Analysis, Tukey Multiple Comparison Test and ANOVA. According to the findings obtained from the T test technique, it was seen that there was no significant difference according to gender ($t_{0.05}: 247 = -0.72$) and living in the village-village ($t_{0.05}: 247 = -2.64$).

According to the findings obtained from the analysis of variance in the economic status of democracy ($F_{3-245} = 1.162$, $P > 0.05$), father education status ($F_{3-245} = 1.679$, $P > 0.05$) and parental attitudes ($F_{4-244} = 0.885$, $p >$ There was no statistically significant difference between the students who were different. As a result of the analysis of variance, it was seen that there was a significant difference between the type of high school students and the consciousness of democracy ($F_{4-244} = 6,915$, $p < 0.01$). As a result of the tukey multiple

comparison test, it was seen that this difference was caused by the students of Anatolian High School ($X = 71,22$) and Flat High School Students ($X = 54,33$). As a result of the analysis of variance, it was seen that there was a significant difference between the academic achievement levels of students and the consciousness of democracy ($F_{3-245} = 2.758$, $p < 0.05$). As a result of the tukey multiple comparison test, it was seen that this difference was due to the students whose academic achievement level was low ($X = 62,00$) and the students with very good academic achievement level ($X = 68,53$).

As a result of the statistical analyzes, there was no significant difference between the gender, place of residence, economic level, family education level and parental attitudes and democracy consciousness. A significant difference was found between the success level of the students and the type of school they studied and the consciousness of democracy. It should be ensured that the responsibilities of teachers and administrators are realized in order to achieve the full purpose of the education of democracy. Democracy education should be made functional in schools and practices should not be symbolic.